

18. Lastensuojelutoimi¹⁾

Yleistä

Lastensuojelutoimen v:n 1960 toimintakertomuksessa jäljempänä esitetyt numerotiedot osoittavat, että toiminta lisääntyi nimenomaan ns. korjaavan lastensuojelutyön kohdalla huomattavasti suuremmassa määrin kuin aikaisempina vuosina. Niinpä lastenhuoltotoimiston käsittelemien tapausten määrä kasvoi n. 7 %, saman toimiston huostaanottamien alaikäisten määrä n. 11 % ja suojelukasvatustoimiston käsittelemien tapausten määrä jopa 15 %. Edellisen vuoden aikana lastensuojelutoimeen liitetystä vajaamielishuollosta voidaan lisäksi toimintakertomuksessa esittää lukuja, jotka osoittavat pääkaupungin vajaamielishuoltotilanteen arvioitua vaikeammaksi. Kertomusvuoden päättyessä vajaamielisten määrä nousi 719:ään, joista 16 vuotta täyttäneitä oli lähes puolet. Sijoitusvaikeuksia kuvaavat tiedot siitä, että vajaamielisistä oli odottamassa laitospaikkaa kokonaista 235, minkä lisäksi 138 oli sijoitettuna vajaamielislaitospaikkojen puutteen vuoksi lastensuojelulain perusteella toistaiseksi lastenhuoltolaitoksiin.

Kun kokemus edellisen lisäksi osoitti, että käsiteltävät tapaukset ovat laadultaan jatkuvasti vaikeutuneet, lastensuojelulautakunnan oli pyrittävä tehostamaan avohuoltoa ja turvaamaan alaisilleen laitoksille sellaiset toimintamahdollisuudet, että vaikeutuvasta työstä voitaisiin selviytyä tuloksellisesti. Kertomusvuonna ei kuitenkaan avohuollon syventäminen ollut mahdollista henkilökunnan riittämättömyyden vuoksi. Kenttätyössä jouduttiin yleensä jatkuvan paineen alaisena hoitamaan tapauksia liian pintapuolisesti. Ennakolta ehkäisevän ja tarkoituksenmukaisen neuvontatyön puute havaittiin myös vuoden aikana. Todettakoon kuitenkin, että vajaamielisten kasvatusneuvolatyö saatiin käyntiin.

Suljetun lastensuojelutyön osalta todettakoon, että vuoden aikana saatiin uutena laitoksena Mellunkylän vastaanottokoti suojelukasvatusta tarvitsevia alaikäisiä varten sekä että Outamon vastaanottokodin rakennustyöt päästiin aloittamaan. Viimeksi mainitun laitoksen valmistuttua kesällä 1961 suojelukasvatusta tarvitsevien vastaanottolaitosten suunnitellut muutostyöt tulevat toteutetuiksi ja lastensuojelutoimen käyttöön saadaan kaikkiaan 60—63 hoitopaikkaa tähän tarkoitukseen.

Vajaamielishuoltoa palvelevat päivähuoltolat Aula, Vantaala ja Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola hyväksyttiin kertomusvuoden aikana vajaamielislaisissa tar-

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen eripainoksessa.

koitetuiksi vajaamielislaitoksiksi. Vuoden lopulla kaupunginvaltuusto teki lisäksi päätöksen 25-paikkaisen vajaamielisten työkodin perustamisesta. Kaupunginhallitus niin ikään asetti kertomusvuoden aikana komitean selvittämään vajaamielisten laitossijoitusta koko laajuudessaan. Komitea jätti sittemmin esityksen kaupungin oman keskuslaitoksen perustamisesta.

Kaupungin omien lastenhuoltolaitosten paikkamäärä ei muulla tavoin lisääntynyt. Ottaen huomioon jatkuvan paikkapuutteen lautakunta joutui tekemään investointiohjelman lisäksi esityksen eräistä kiireellisistä toimenpiteistä. Tämä esitys ei kuitenkaan vielä kertomusvuonna edistynyt suunnitteluvaihetta pitemmälle. Kun eräät yksityiset järjestöt ilmoittivat uusivansa laitoksiaan, kaupunki tuki jo aikaisemmin omaksutun periaatteen mukaisesti pitkäaikaisilla lainoilla tällaisia rakennusyrityksiä. Lainasopimuksissa varattiin lastensuojelulautakunnalle mahdollisuudet saada jatkuvasti sijoituspaikkoja yksityisistäkin laitoksista.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja johtokuntien kokoonpano. Lautakunnan kokoonpano oli seuraava: puheenjohtajana toim.pääll. Sulo Manninen, varapuheenjohtajana teol.tri Veikko Päivänsalo, jäsenenä: prof. Elsa Bruun, toiminnanjoht. Vuokko Hietala, ilm.pääll. Anni Ikonen, toiminnanjoht. Laila Leskinen, yhteiskuntat.maist. Sirkka Loimaranta, varat. Göran Westerlund ja arkkiatri Arvo Ylppö; varajäsenenä ekon. Inger Ehrström, autonkulj. Seppo Halme, ylilääk. Paavo Heiniö, lääket. ja kir. tri Sakari Lahdensuu, rva Impi Lojander, fil.maist. Ann-Mari Mickwitz, rva Martta Parkkari, kansak.op. Eila Penttinen ja terv.sisar Terttu Voipio; lisäjäsenenä opett. Margareta Aminoff, rvat Lilja Dahl, Malva Palo ja Maija Suosalmi; varalisäjäsenenä konttor. Svanvit Björkqvist, rva Hilma Karanterä, varanot. Martta Manner ja siht. Maj-Lis Wahlberg.

Jäljempänä mainittuihin jaostoihin määrittiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseneksi: lastenhuoltojaostoon Päivänsalo, Bruun ja Palo; suojelukasvatusjaostoon Westerlund, Leskinen ja Suosalmi; äitiysavustus- ja perhelisäjaostoon Ylppö, Loimaranta ja Dahl; elatus-apujaostoon Ikonen, Hietala ja Aminoff sekä vajaamielishuoltojaostoon Westerlund, Ikonen, Bruun ja Leskinen, minkä lisäksi itseoikeutettuna jäsenenä jaostoon kuului lautakunnan alaisten vajaamielislaitosten vastuunalaisena lääkärinä sosiaalilääkäri Sirkka Syväne.

Lastenkotien johtokuntaan kuuluivat puheenjohtajana Päivänsalo ja varapuheenjohtajana Bruun sekä koulukotien johtokuntaan puheenjohtajana Westerlund ja varapuheenjohtajana Leskinen. Kolmantena jäsenenä kumpaankin johtokuntaan kuului ohjesäännön mukaan toim.joht. Arvi Heiskanen sekä hänen varamiehenään lastenkotien johtokuntaan lastenhuollontark. Margit Törnudd ja koulukotien johtokuntaan nuorisonhuolt. Kaarlo Helasvuo. Vajaamielislaitosten johtokuntana toimi vajaamielishuoltojaosto.

Kaupunginhallituksen edustajana oli lautakunnassa apul.kaup.joht. Eino Waronen, lastenhuoltojaostossa fil.maist. Veikko Loppi sekä muissa jaostoissa ja johtokunnissa kansanedustaja Lempi Lehto.

Lastensuojelulautakunnan alaisten lasten- ja nuorisohuoltolaitosten ohjesäännön mukaan lastenhuoltolaitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan tehtävät kuuluivat kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset ja tärkeimmät päätökset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 12 kertaa, jolloin pöytäkirjoihin merkittiin yhteensä 200 (217) pykälää. Ilmoitusluontoiset asiakirjat, jotka eivät tedellyttäneet erillistä lautakunnan päätöstä, merkittiin kokousten väliaikoina kertyneinä ryhminä pöytäkirjaan samaan pykälään, asiakirjojen ollessa asianomaisessa kokouksessa nähtävinä.

Lastenkotien johtokunta piti vuoden aikana 8, koulukotien johtokunta 5 ja vajeamielislaitosten johtokunta 12 kokousta. Eri jaostojen toimintaa selostetaan ao. toimistojen kohdalla.

Ohjesäännön edellyttämän kaupungin kolmen sosiaalihuollon päätösvaltaelimen, nimittäin huoltolautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja lastentarhain lautakunnan yhteinen neuvottelukokous pidettiin 9.12. lastentarha Meripirtissä aiheesta »Kotikasvatusta tukeva toiminta lastentarhain lautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja huoltolautakunnan yhteisenä kysymyksenä».

Lastensuojelulautakunnan *päätöksistä* mainittakoon seuraavat:

Avoliiton ulkopuolella syntyneiden lasten valvonnasta annettiin tarkistettut ohjeet siten, että lastensuojeluviraston lastenhuoltotoimisto huolehti edelleen lastenvalvojan luetteloihin merkittyjen lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta käyttäen tällöin hyväksi lastenneuvolain apua, kuten siitä oli erikseen sovittu, sekä varmistautumalla muuten harkitsemallaan tavalla kussakin yksityistapauksessa hoidon ja kasvatuksen tarkoituksenmukaisuudesta siten, että mahdollisten epäkohtien poistamista tarkoittaviin toimenpiteisiin voitiin ajoissa ryhtyä (19. 1. 3 §).

Kaupunginvaltuuston päätettyä 24. 2. perustaa 15-paikkaa käsittävän *Mellunkylän vastaanottokodin* suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia, etupäässä tyttöjä sekä poikkeustapauksissa muitakin alaikäisiä varten, lautakunta täytti laitoksen *virat* (22. 3. 48 §).

Periaatepäätös tehtiin *Oppilaskoti Toivolan maanviljelysalueiden* luovuttamisesta 1. 1. 1961 lukien kiinteistölautakunnan hallintoon ja samassa yhteydessä tilan maanviljelyksen ja karjatalouden lopettamisesta (29. 3. 68 §).

Mustalaisnuorten laitostarpeesta päätettiin ilmoittaa, että Mustalaislähetyksen suunnittelemasta nuorisokodista lautakunta tarvitsisi toistaiseksi viisi hoitopaikkaa (29. 3. 69 §).

Lääkintävoimistelijan viran perustamisesta ja määrärahan anomisesta v:n 1961 talousarvioon tehtiin periaatepäätös (29. 3. 71 §).

Lastensuojeluvirasto

Toimistot. Lastensuojeluvirasto jakaantui ohjesäännön mukaan kuuteen toimistoon.

1. *Hallinnollinen toimisto.* jonka tehtävänä oli valmistella lastensuojelulautakunnan käsiteltäväksi ja panna täytäntöön lastensuojelutoimen yleiset hallinto- ja talousasiat sekä valvoa lastenhuoltolaitosten toimintaa. Toimiston johtajana sekä samalla koko lastensuojeluviraston päällikkönä ja lastensuojelutoimen toimitusjohtajana toimi hovioik. ausk. Arvi Heiskanen.

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehdyt esitykset koskivat mm. seuraavia asioita: tonttien varaamista kahta n. 30-paikkaista lastenkotia varten, erillisen huvilan tai huoneiston osoittamista lautakunnan käyttöön 15-paikkaisen nuorisokodin perustamiseksi ja sopivan huoneiston osoittamista 8-paikkaisen perheryhmäkodin perustamista varten (19. 1. 2 §); muutoksen hakemista kielteiseen päätökseen, jonka sosiaaliministeriö oli 8. 2. antanut valtionavun varaamisesta ja myöntämisestä entisten koulukotien opettajien eläkkeisiin (16. 2. 38 §); lastensuojelulautakunnan oikeuttamista suorittamaan maalaiskuntiin sijoittamiensa lasten kansakoulukustannukset todellisia menoja vastaavina myös kansakoululuokilla olevista oppilaista niille kunnille, joiden alueelle kansakoulua käyviä lapsia on sijoitettu runsaasti (29. 3. 64§); juopuneina tavattuja nuoria koskevan tutkimuksen loppuun suorittamista (29. 3. 65 §); vajaamielisten poliklinillisen hoidon järjestämistä kertomusvuoden huhtijoulukuussa (29. 3. 66 §); aivovauriosten luokan perustamista Oppilaskoti Toivolan päivähuoltolaan (26. 4. 88 §); lastensuojelulautakunnan alaisten laitosten vapaa-kirjeoikeutta koskevan valtioneuvoston päätöksen muuttamista (30. 5. 100 §); esityksen tekemistä sosiaaliministeriölle sellaisista toimenpiteistä, että ministeriön valvonnassa olevat lastenhuoltolaitokset voisivat tarvittaessa edelleen antaa kouluissaan laitokseen otetuille lapsille oppivelvollisuuslaissa edellytettyä opetusta (30. 5. 107 §); Ryttylän koulukodin muuttamista 1. 9. 1960 lukien 30-paikkaiseksi suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanottokodiksi, joka 1. 7. 1961 alkaen siirtyisi Lohjalle Outamon vastaanottokoti -nimisenä laitoksena (2. 8. 10 §); Käpylän työkodin sekä Käpylän koulu- ja työkeskuksen (vajaamielisten päivähuoltola) perustamista taloon Pyhtääntie 1 (11. 10. 150 §, 21. 12. 180 §); erään kiinteistön ostamista Kirkkonummelta suunniteltua perheryhmäkotia varten (15. 11. 162 §); lapsilisä- ja erityislapsilisälakien täytäntöönpanon siirtämistä lastensuojelulautakunnalle ja sosiaaliohjesäännön muuttamista (20. 12. 181 §) sekä Nukarin lastenkodin hoitopaikkamäärän tarkistamista ja eräiden muutosrakennustöiden suorittamista laitoksessa (20. 12. 183 §).

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin määrärahan ottamista v:n 1961 talousarvioon Oppilaskoti Toivolan talous- ja hallintotilojen sekä pienen tyttöosaston rakentamiskustannuksia sekä laitoksen alueen lopullista kunnostamista varten (26. 4. 82 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: vuosilomasijaisten vähentämiskomitean mietintöä (16. 2. 25 §); kysymystä Mustalaislähetyksen rahoituslainojen korkojen alentamisesta (26. 4. 79 §); avustuksen myöntämistä Suomen Lastenhoitoyhdistyksen nuorisokodin rakennuskustannuksiin ja Pelastusarmeijan omistaman Koivurinteen lastenkodin korjaustöihin sekä lainan myöntämistä Pelastakaa Lapset -nimiselle yhdistykselle uuden vastaanottokodin rakennuskustannuksia varten (2. 8. 11, 116 §, 11. 10. 158 §); kaupungin mustalaiskysymystä selvittelevän komitean mietintöä (11. 10. 148 §); lastensuojelulainsäädännössä havaittuja puutteellisuuksia (11. 10. 153 §).

Sairaalalautakunnalle ilmoitettiin lastensuojelulautakunnan käsityksenä, ettei yksityisiin lastenkoteihin sijoitettujen lasten osalta käytännöllisistä syistä myönnettäisi vapautusta poliklinikkamaksuista (19. 1. 7 §).

Toimistoon kuuluvina toimivat lääket.lis. Paavo Leisti lastensuojelulautakunnan lääkärinä ja sosion. Emil Stenholm lautakunnan sihteerinä.

2. *Lastenhuoltotoimisto*, jonka asiat käsiteltiin lastenhuoltojaostossa. Toimiston tehtävänä oli valmistella ne tapaukset, joissa lapsen yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin a), b), c) ja d) kohdissa mainituista syistä, sekä toimeenpanna jaoston päätökset. Lisäksi toimiston tehtäviin kuuluivat lastensuojelulain VI luvun edellyttämät kasvattilasten, äitiensä luona hoidettavien aviottomien lasten ja nuorten kotiapulaisten valvonta, kesävirikistyksen järjestäminen vähävaraisten perheiden lapsille sekä lausuntojen antaminen viranomaisille lasten holhousta ja hoitoa koskevista asioista. Toimiston päällikkönä oli lastenhuollontarkastaja, fil.tri Margit Törnudd, apunaan apulaislastenhuollontarkastaja, fil.maist. Annikki Hytönen.

Lastenhuoltotoimiston tehtävänä oli myös hoitaa ne valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät, jotka aiheutuivat vajaamielishuoltojaoston toiminnasta sekä lautakunnan alaisten vajaamielislaitosten valvonnasta. Toimiston päällikköllä oli näissä tehtävissä apuna vajaamielishuoltaja, valtiot.maist. Maija Kario.

3. *Suojelukasvatustoimiston* tehtävänä oli valmistella suojelukasvatusjaostolle esitettäväksi ne asiat, joissa lapsen tai nuoren henkilön yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin e) kohdassa tai 8 §:n 2 momentissa mainituista syistä, samoin suorittaa ne tehtävät, jotka nuoria rikoksentekejiä koskevista säännöksissä on lastensuojelulautakunnalle määrätty. Toimiston päällikkönä oli nuorisonhuoltaja, fil.maist. Kaarlo Helasvuo apunaan apulaisnuorisonhuoltaja, fil.maist. Erla Frangén.

4. *Elatusaputoimisto*, jonka tehtävänä oli lastenhuoltotoimiston avustamana hoitaa kaikki ne tehtävät, jotka avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa ja näiden lasten valvontaa koskevassa asetuksessa on lastenvalvojalle määrätty, kuin myös asianomaisen lapsen huoltajan tai huoltoviranomaisen pyynnöstä tapahtuva asumus- ja avioerolasten taloudellisten etujen valvonta. Toimiston päättävänä elimenä oli lautakunnan asettama elatusapujaosto. Toimiston päällikkönä oli lastenvalvoja, varat. Aili Koskenkylä apunaan apulaislastenvalvoja lainopin kand. Veikko Piirtola.

5. *Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto*, joka valmisteli perheliseläin ja äitiysavustuslain mukaiset asiat ao. jaostolle esitettäväksi ja jonka tehtävänä lisäksi oli täyttää näissä laeissa ja niiden täydennyssäännöksissä lautakunnalle määrättyt tehtävät sekä järjestää ja valvoa äitiyshuoltoa. Toimiston päällikkönä toimi varanot. Selma Hiisivaara-Mörk.

6. *Sosiaalilääkärintoimisto*, jonka tehtäviin kuuluivat psykiatristen ja psykologisten tutkimusten suorittaminen ja hoidon antaminen lasten- ja nuorisonhuoltotapauksissa sekä vajaamielishuoltoon liittyvät tutkimukset ja ao. laitosten valvonta. Toimiston päällikkönä oli lääket.lis. Sirkka Syväne apunaan lastenpsykiatri Pirkko Roiha. Psykologeina olivat fil.maist. Helka Mäntyoja, fil.lis. Jaakko Borg ja fil.maist. Seija Jokipaltio. Sosiaalityöntekijöinä toimivat sosionomit Victoria Schauman ja Kirsti Suninen.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoitivat yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelun palveluksessa 303 vakinaista ja 68 tilapäistä viranhaltijaa sekä 101 työsuhteessa olevaa eli yhteensä 472

henkilöä. Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 77 vakinaista ja 19 tilapäistä sekä 3 työsuhhteessa eli yhteensä 99 sekä loput laitosten palveluksessa.

Toimistotyö. Lastensuojeluvirastosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 42 254 (47 877) kirjelmää. Näistä oli hallinnollisen toimiston 1 546 (1 367), lastenhuoltotoimiston (9 260 (12 093)), suojelukasvatustoimiston 8 550 (7 520), elatusaputoimiston 12 423 (16 889), äitiysavustus- ja perhelisätoimiston 9 957 (9 643) sekä sosiaalilääkärin toimiston 518 (616).

Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Kertomusvuonna toimivat lastensuojelulautakunnan alaisina seuraavat kaupungin omistamat laitokset:

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset. *Sofianlehdon vastaanottokoti* toimi edelleen 202 -paikkaisena turvattomien lasten vastaanottolaitoksena, johon kuitenkin jouduttiin sijoittamaan tarvittaessa myös suojelukasvatusta kaipaavia lapsia. Laitos jakaantui 15-paikkaiseen pikkulasten (A-), 35-paikkaiseen leikki-ikäisten (B-) ja 52-paikkaiseen kouluikäisten (C-) osastoihin, jossa vm. osastolla oli tilaa 28 pojalle ja 24 tytölle. A-osastolle jouduttiin sijoittamaan n. 40 vajaamielistä. Laitoksen johtajana toimi kasvatustiet.kand. Hannu Timperi apunaan 101 muuta viranhaltijaa sekä 23 työsopimussuhteen perusteella palkattua työntekijää.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena. Laitoksen johtajana oli kasvattaja Sirkka-Liisa Rauta-aho apunaan 5 muuta viranhaltijaa ja 5 työsopimussuhteessa olevaa työntekijää.

Ryttylän vastaanottokoti Hausjärvellä toimi 31.8. saakka 3-osastoisena 45 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina ja muutettiin 1.9. lukien 2-osastoiseksi eli 30 paikkaa käsittäväksi vastaanottokodiksi suojelukasvatusta tarvitsevia kansakouluikäisiä poikia varten. Laitoksella oli oma kansakoulu. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Eetu Sutinen apunaan 21 viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Vastaanottokoti Lemmälä toimi Hyvinkään maalaiskunnan Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu. Laitoksen johtajana oli kansak.op. Reino Nuotio 31.5. saakka ja 16.8. lukien kansak.op. Mauno Halonen. Laitoksessa oli lisäksi 5 viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Mellunkylän vastaanottokoti perustettiin valtuuston päätöksellä 24.2. suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia etupäässä tyttöjä sekä poikkeustapauksissa muitakin alaikäisiä varten tarkoitetuksi vastaanotto- ja tutkimuslaitokseksi, jossa toimii oma kansakoulu. Laitos hyväksyttiin käyttöön sosiaaliministeriön päätöksellä 22.8. 15-paikkaisena, mutta ensimmäiset tytöt otettiin jo kesäkuussa hoitoon. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Jyrki Ritamo apunaan 3 viranhaltijaa ja 5 työntekijää.

Hyvösen lastenkoti toimi edelleenkin 33-paikkaisena tavallisena lastenkotina, jonka johtajana oli sosiaalihuoltaja Mirja Myllylä ja hänen apunaan 8 viranhaltijaa ja 11 työntekijää.

Malmin lastenkoti toimi niinkään 37-paikkaisena tavallisena lastenkotina. Laitokseen jouduttiin kuitenkin sijoittamaan jatkuvasti myös vajaamielisiä lapsia. Kodin johtajana oli kasvattaja Elsa Hytönen ja hänen apunaan 15 viranhaltijaa ja 5 työntekijää.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislastenkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot. Sijoitusvaikeuksien vuoksi laitos täyttyi yksinomaan kouluikäisistä. Laitoksen johtajana toimi sosion. Erkki Mikonsaari sekä hänen apunaan 3 viranhaltijaa ja 3 työntekijää.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihuoltoa tarvitsevien tyttöjen laitoksena. Laitoksen johtajana toimi sosion. Helmi Hirvonen apunaan 2 työntekijää.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena lähinnä jälkihuoltoa tarvitsevien poikien laitoksena. Laitoksen johtajana toimi sosion. Lauri Saloriutta apunaan 3 työntekijää.

Reijolan nuorisokoti toimi edelleen 18-paikkaisena, jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitokotina. Laitoksen johtajana toimi sosion. Olavi Kivistö ja hänen apunaan 2 muuta viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatusvaikeuksiin joutuneiden lasten psykiatrisena hoitolaitoksena, jolla oli oma kansakoulu. Hoito- ja kasvatus-työtä johdettiin kiinteästi sosiaalilääkärin toimistosta, jonka alaiset lastenpsykiatri ja psykologi työskentelivät vakituaisesti laitoksessa. Paikallisesta johdosta vastasi kasvattaja Helena Havukkala 30.9. saakka ja siitä lähtien kasvattaja Saara Huotari. Laitoksessa oli lisäksi 6 muuta viranhaltijaa ja 6 työsopimussuhteen perusteella palkattua työntekijää.

Oppilaskoti Toivola toimi 84-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten hoitolaitoksena, jossa oli oppilaita varten oma kansakoulu. Laitoksen kansakoulu ja asuntolaosastot toimivat uusissa suojissa, lähinnä jälkihuoltoa tarvitseville tytöille tarkoitettua 12-paikkaista osastoa lukuun ottamatta, joka edelleenkin joutui työskentelemään vanhoissa suojissa. Hallinto- ja taloustilat olivat jatkuvasti sijoitettuna vanhoihin huviloihin. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Veli Ilasmaa, jolla oli apunaan 38 viranhaltijaa ja 10 työntekijää.

Vajaamielislaitokset ja vajaamielisten lastenkodit. *Kullatorpan lastenkoti* toimi edelleen vajaamielisten lastenkotina, jossa oli 21 vahvistettua hoitopaikkaa ja jota kokonsa vuoksi ei ole hyväksytty vajaamielislaitokseksi. Kodin johtajana toimi sosion. Anna Lehto sekä hänen apunaan 14 muuta viranhaltijaa ja 2 työntekijää.

Päivölän lastenkoti Sipoon pitäjän Kallbäckissa toimi 16-paikkaisena vajaamielisten lastenkotina. Tätäkään laitosta ei ole voitu esittää hyväksyttäväksi vajaamielislaitokseksi paikkaluvun pienuuden vuoksi. Laitoksen johtajana toimi vajaamielishoitaja Kyllikki Grönroos, jolla oli apunaan 5 muuta viranhaltijaa ja 7 työsopimussuhteen perusteella palkattua työntekijää.

Nukarin lastenkoti Nurmijärvellä oli ainoa lastensuojelulautakunnan alainen varsinainen vajaamielishoitokoti, jossa oli 30 hoitopaikkaa. Laitoksen johtajana toimi Rauha Ojalainen, jolla oli apuna 15 viranhaltijaa ja 3 työntekijää.

Päivähuoltola Aula toimi 60-paikkaisena vajaamielisten päivähuoltolaitoksena, jonka sosiaaliministeriö hyväksyi 22. 2. vajaamielislaisa mainituksi vajaamielislaitokseksi. Laitoksen johtajana toimi lastentarhanop. Hillevi Hänninen, jonka apuna oli 8 viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Päivähuoltola Vantaala toimi niinikään 22. 2. hyväksyttynä vajaamielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa. Laitoksen johtajana oli valtiot.kand. Annikki Paa-sonen ja hänen apunaan 4 viranhaltijaa ja 5 työntekijää.

Oppilaskoti Toivolan päivähuoltolaksi 22. 2. hyväksytty vajaamieliskoulu toimi 4-luokkaisena ja kouluun voitiin ottaa keskimäärin 40 oppilasta. Laitoksen johtajana toimi 30. 8. saakka vajaamielishuoltaja Maija Kario oman toimensa ohella ja 1. 9. lukien kansak.op. Oiva Haaparanta, jonka apuna oli 3 viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

*Käpylän työkot*i -niminen 25 paikkaa käsittävä 16 vuotta täyttäneiden vajaamielisten päivähuoltola perustettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä 19. 10. Pyhtään-tie 1:stä vuokrattuun huoneistoon. Vaikka laitoksen lopullinen hyväksyminen siirtyi vuoden 1961 puolelle, otettiin ensimmäiset huollettavat laitokseen kertomusvuoden joulukuussa. Laitoksen johdosta vastasi oman toimensa ohella sosion. Erkki Mikonsaari, jonka apuna oli työmestari ja keittäjä.

Muissa lastenhuoltolaitoksissa hoidettiin vajaamielisiä kertomusvuonna siten, että keskimäärin oli Sofianlehdon vastaanottokodissa jatkuvasti 42 ja Malmin lastenkodissa 15 vajaamielistä. Nämä osastot eivät toimineet vajaamielislaislaissa tarkoitettuina vajaamielislaitoksina.

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta että hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Ryttylän, Lemmilän sekä Mellunkylän vastaanottokotien osalta nuorisohuoltaja ja muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Opetus laitosten kansakouluissa noudatti kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehti kaupungin suomenkielisten kansakoulujen toinen tarkastaja fil.maist. Walter Erko.

Laitosten terveydenhuolto järjestettiin siten, että terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Sosiaalilääkärin toimisto suoritti laitoksissa psykiatrisia tutkimuksia ja antoi tässä suhteessa hoidokkeja koskevia hoito-ohjeita. Lautakunnan lääkäri totesi lasten terveydentilasta mm. seuraavaa:

Laitosten hygienisissä olosuhteissa ei ollut huomauttamisen aihetta. Rokotuksia täydennettiin ja laitosten henkilökunnalle suoritettiin vapaaehtoisia poliorokotuksia. Tuberkuloosiröntgentarkastuksessa käytettiin 125 lasta ja laitosten henkilökunta kävi vuositarkastuksessa. Sairaalahoitoon lähetettiin 69 ja poliklinikkatutkimuksiin 324 lasta. Lääkintävoimistelua sai viraston lääkintävoimistelijan toimesta 37 lasta.

Vajaamielisillä lapsilla esiintyneiden sieni-ihottumien takia jouduttiin jatkuvasti suorittamaan säännöllisiä näytetutkimuksia ihotautiklinikan ja tri Kirsti Blomqvistin avustuksella.

Uudet sairaustapaukset vähentyivät 1 753:sta 1 524:ään. Sofianlehdon vastaanottokodissa kuoli vuoden aikana 4 vajaamielistä lasta.

Seuraavasta taulukosta ilmenevät laitosten tautitapaukset:

18. Lastensuojelutoimi

Tautiryhmä	Sofianlehto	Herttoniemi	Hyvönen	Kaarela	Kallio	Kullatorppa	Lemmilä	Malmi	Mellunkylä	Metsäkumpu	Nukari	Päivola	Reijola	Ryttylä	Toivola	Toivola	Yhteensä
Vihurirokko	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	6
Tulirokko	4	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Tuhkarokko	24	—	5	—	—	—	—	8	—	2	—	—	—	—	—	—	39
Vesirokko	29	—	—	—	—	—	—	—	—	4	15	—	—	2	1	—	51
Sikotauti	10	—	7	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	20
Influenssa	9	2	44	2	2	5	8	—	3	15	1	22	—	5	—	19	137
Ripuli	48	—	2	—	1	4	6	1	2	—	2	—	—	2	—	—	68
Angiina	75	1	—	4	1	—	1	14	—	—	4	—	—	12	15	1	128
Kuumeinen nuha, nielu- ja yskäkatarrri	445	30	12	4	12	11	9	63	2	2	36	1	4	26	21	—	678
Keuhkokuume	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
Korvatulehdukset	96	4	5	1	1	3	1	—	1	—	—	—	—	1	35	1	149
Silmätulehdukset	6	1	2	1	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	1	—	15
Ihottumat	27	2	4	—	—	3	4	—	1	—	—	—	—	4	11	—	56
Paiseet	15	1	3	—	1	1	1	3	1	—	2	—	—	—	8	—	36
Tapaturmat	21	1	8	5	6	1	1	1	—	—	—	—	3	21	29	—	97
Stomatitis	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Kaularauhastulehdus	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3
Muut taudit	2	1	—	—	1	—	3	—	—	—	1	—	—	4	1	—	13
Tuberkuloositarkastuksessa käyneitä	828	47	101	17	25	28	36	91	11	25	63	23	8	77	123	21	1 524
Sairaalahoitoon lähetettyjä ..	26	—	9	4	8	1	2	—	2	—	2	2	—	5	7	1	69
Poliklinikoilla käyneitä	92	10	56	13	10	15	8	13	3	2	1	—	8	33	54	6	324
Kuolemantapaukset	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 2 914 (2 722) alaikäistä koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä eikä kesäksi maalle toimitettuja lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Uusiin tapauksiin on kuitenkin laskettu kertomusvuonna 122 ilmaisessa hoidossa olevaa lasta, joista 54 poikaa ja 68 tyttöä sekä vajaamielislain nojalla huoltolautakunnalta siirtyneitä henkilöitä 60, joista 33 mies- ja 27 naispuolista. Virka-avunpyynnöistä oli 183 (85) holhousasioita koskevia. Adoptioasioita, joiden lukumäärä oli 108 (85), koski 9 (25) aviolapsia ja 95 (62) avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. 4 (1) helsinkiläistä lasta luovutettiin ottolapseksi Ruotsiin. Ilmoitukset ja virka-avunpyynnöt jakaantuivat ilmoituksen syyn ja sen aiheuttaman toimenpiteen mukaan seuraavasti:

	0-1 v		2-6 v		7-15 v		Yli 16 v		Yhteensä		Kaikkiaan
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Ilmoituksen syy:</i>											
Lapsen:											
sairaus	8	8	12	10	16	6	1	—	37	24	61
vajaamielisyys	1	—	11	5	17	4	3	6	32	15	47
sielullinen poikkeavuus	—	—	11	3	18	12	—	1	29	16	45
koulunkäynnin laiminlyönti	—	—	—	—	3	1	—	—	3	1	4

	0-1 v		2-6 v		7-15 v		Yli 16 v		Yhteensä		Kaikkiaan
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
Vanhempien:											
kuolema	2	3	2	9	14	14	2	1	20	27	47
sairaus	65	73	88	66	73	71	4	4	230	214	444
mielisairaus	—	1	6	6	8	12	2	3	16	22	38
vajaamielisyys	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	2
ansiotyö	12	14	10	8	8	8	3	1	33	31	64
hoidon laiminlyönti	13	12	38	42	42	35	2	2	95	91	186
kasvatuskyvyn puute.....	1	3	10	8	28	34	5	7	44	52	96
hylkääminen.....	6	7	4	5	8	10	2	1	20	23	43
huolimattomuus	2	1	5	7	6	6	1	—	14	14	28
juoppous	12	6	38	35	53	67	4	9	107	117	224
irtolaisuus	2	1	—	—	1	3	—	—	3	4	7
vankilassaolo	3	2	1	5	1	8	1	—	6	15	21
lapsen pahoinpity	—	—	6	3	14	6	1	1	21	10	31
työn puute	1	1	—	1	—	—	—	—	1	2	3
asuntovaikeudet	75	73	105	83	86	110	5	5	271	271	542
avio- tai asumusero	10	9	34	28	57	57	12	9	113	103	216
elatusvelvollisuuden laiminlyönti.....	5	1	17	17	23	16	1	—	46	34	80
muut syyt	52	49	116	96	134	160	44	34	346	339	685
Yhteensä	270	264	514	437	610	640	94	85	1 488	1 426	2 914
Toimenpiteet:											
Varoitus	1	—	—	5	5	1	—	—	6	6	12
Suojeluvälvonta	4	6	26	26	83	97	9	16	122	145	267
Jälkivalvonta	—	—	—	—	—	2	36	14	36	16	52
Huostaanotto:											
Islain 9 § 2 mom. c-kohdan perusteella	101	98	140	97	92	74	1	1	334	270	604
13 ja 19 §:n perusteella	4	1	2	—	—	2	—	—	6	3	9
hylkäämisen tai vanhempien kuoleman perusteella (Islain 9 § 1 mom.)	4	2	2	3	12	14	1	—	19	19	38
sopimuksen nojalla (Islain 11 §)	52	50	62	48	69	80	2	1	185	179	364
vastoin vanhempien tahtoa (Islain 12 § nojalla) ...	—	—	1	2	1	3	—	—	2	5	7
Siirto vajaamielishuoltojaostolle	1	—	2	1	5	2	—	4	8	7	15
Virka-apu eri viranomaisille	26	22	55	52	69	67	15	12	165	153	318
Tutkimus- ja neuvontatoimenpiteet	75	85	221	201	269	294	19	23	584	603	1 187
Muut toimenpiteet	2	—	3	2	5	4	11	14	21	20	41
Yhteensä	270	264	514	437	610	640	94	85	1 488	1 426	2 914

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 3 600 (3 234) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista 1 954 (1 751) oli sijoitettu perheisiin ja 1 041 (1 017) yksityisiin lastenkoteihin. Kaikista huostassa olevista lapsista oli 231 (235) eli 6.4 % (7.3 %) ruotsinkielisiä ja 8 (6) eli 0.2 % (0.2 %) vieraskielisiä. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 1 114 (874) ja poistettiin 837 (748) lasta, joten toimiston luetteloihin v:een 1961 jäi 2 763 (2 486) lasta.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 161 (158) lasta 4 817 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 8 lasta 2 163 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 10 (17) lasta.

Vajaakykyisiä tai poikkeuksellisia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 320 (316) ja perhehoidossa 49 (44). Näiden huoltoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot joko viraston sosiaalilääkärin toimistosta, kaupungin kasvatusneuvoloista tai psykiatrisista sairaaloista.

Poikkeuksellisten lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta asetelmasta: ¹⁾

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää laitoksittain, koska lapsi on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

18. Lastensuojelutoimi

Sijoituspaikka	Lapsia								Huoltopäiviä		
	Jäljellä v:sta 1959		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1961		Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohden
	P.	T.	P.	T.		P.	T.	P.	T.		
Kaatumatautisten huoltolaitokset	1	1	—	—	2	—	—	1	1	732	366.0
Heikkomielisten lastenkodit	42	30	4	3	79	5	7	42	29	26 279	332.6
Hoito- ja tarkkailukodit	13	—	7	—	20	5	—	13	—	4 815	240.8
Sairaalat	3	2	2	1	8	—	—	4	2	2 168	271.0
Tavalliset lastenkodit	136	88	42	25	291	39	23	143	85	86 373	296.8
Perhehoito Helsingissä	7	6	4	2	19	4	1	7	7	5 290	278.4
Perhehoito muualla	24	7	5	—	36	2	—	25	10	12 889	358.0
Yhteensä	226	134	64	31	455	55	31	235	134	138 546	304.5

Edellä olevassa taulukossa olevista lapsista oli huostaanotettuja syvästi vajaamielisiä 194 (168), heikkomielisiä 138 (154) ja muuten poikkeavia 123 (116).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 154 (124) syvästi vajaamielisiä, 100 (108) heikkomielisiä ja 70 (65) muuten poikkeavia. Vajaamielislain voimaan tultua on vajaamielisten lasten huostaanotto asteittain lopetettu. Vajaamielisten sijoitus selviää luvun viimeisestä taulukosta.

Hoidokkien vaihtuminen kaupungin laitoksissa selviää seuraavasta asetelmasta:

	Sofianlehdon vastaanotto-			Kullatorpan lastenkoti	Malmn lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Oppilaskoti Toivola	Hyvösen lastenkoti	Päivölan lastenkoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemmälä	Kallion nuorisokoti	Reijolan nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Töölön nuorisokoti	Metsäkummun hoidokoti	Mellunkylän vastaanottokoti	Ryttylän kodinkoti	Yhteensä
	Osasto																		
	A	B	C																
V:sta 1959 hoitoon jääneitä	107	30	39	26	38	32	79	34	18	11	—	27	11	7	11	13	—	—	483
V. 1960 hoitoon otettuja	198	154	145	5	14	—	16	7	8	21	—	15	11	9	7	12	1	1	624
Yhteensä	305	184	184	31	52	32	95	41	26	32	—	42	22	16	18	25	1	1	1 107
Näistä:																			
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen sijoitettiin:																			
yksityishoitoon	28	18	12	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	1	—	1	65
toiseen lastenkotiin ..	64	48	50	2	7	—	3	3	—	3	—	7	—	—	2	4	—	—	193
sairaalaan	3	2	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
b) Toimiston hoidosta luovutettiin:																			
vanhempiensa hoitoon	89	84	75	1	4	—	12	—	—	13	—	6	—	1	2	6	—	—	293
toiseen maksuttomaan hoitoon	9	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	13
toisen kunnan hoitoon	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
muihin lastenhuoltolaitoksiin	2	1	—	1	1	—	2	2	7	—	—	1	—	1	1	—	—	—	19
kuoli	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
poistettiin muista syistä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	11	3	1	—	—	—	18
Poistettuja yhteensä ..	199	153	143	5	12	—	17	7	7	21	—	18	11	5	6	11	—	1	616
V:een 1961 jääneitä	106	31	41	26	40	32	78	34	19	11	—	24	11	11	12	14	1	—	491

Muihin laitoksiin ja perhehoitoon sijoitetut lapset. Muihin kuin kaupungin omistamiin laitoksiin ja perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista lu-

vuista. Kertomusvuonna hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asianlaita maaseudulle laitoshoitoon sijoitettuun 68 lapseen, Helsinkiin laitoshoitoon sijoitettuun 40 lapseen sekä Helsinkiin perhehoitoon sijoitettuun 13 lapseen ja maaseudulle perhehoitoon sijoitettuun 68 lapseen nähden.

	Laitoksiin sijoitettuja lapsia		Perhehoitoon sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:sta 1959 hoitoon jääneitä	250	246	358	1 031	1 885
V. 1960 hoitoon otettuja	318	227	144	421	1 110
Yhteensä	568	473	502	1 452	2 995
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	17	21	11	56	105
siirrettiin kunnan lastenkotiin	16	52	7	51	126
siirrettiin yksityiseen lastenkotiin	64	57	5	37	163
siirrettiin sairaalaan	5	2	2	1	10
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	2	1	5	2	10
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	174	62	42	98	376
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	—	1	4	—	5
lähetettiin muihin lastenhuoltolaitoksiin ..	—	3	2	—	5
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	15	3	16	25	59
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	4	5	18	6	33
poistettiin muista syistä	5	1	14	5	27
kuoli	1	3	—	1	3
Poistettuja yhteensä	303	211	126	282	922
V:een 1961 jääneitä	265	262	376	1 170	2 073

Perhehoitoon annettuja lapsia koetettiin mahdollisuuksien mukaan sijoittaa sukulaisen luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien sekä terveydenhoitoviranomaisten välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenhoidon neuvoloiden terveyssisaret; maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myös lastensuojeluviraston tarkastajat suorittivat tarkastuskäyntejä maaseudulle.

Kaikki kouluiässä olevat normaalityyppiset lapset kävivät kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitäpaitsi lautakunta järjesti 153:lle (142) kansakoulukurssin suorittaneelle lapselle tilaisuuden saada taipumustensa mukaista opillista tai ammatillista jatko-opetusta käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 9 807 017 (8 112 095) mk. Edellisen vuoden kustannusten korvauksia saatiin sosiaaliministeriöltä 2 668 000 (2 401 000) mk.

Maaseudulle perhehoitoon sijoitettujen lasten lukumäärä oli vuoden alussa 1 031 (960). Näistä poistettiin 282 (263) ja uusia sijoitettiin (421 (334), joten vuoden päättyessä lukumäärä oli 1 170 (1 031).

Palkattuja asiamiehiä oli lautakunnalla Espoossa, Helsingin mlk:ssa, Hyvinkäällä, Jokioissa, Kemiössä, Kiikalassa, Koskella Hl, Koskella Tl, Lohjalla, Lopella,

Marttilassa, Mäntsälässä, Nastolassa, Nummella, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Perttelissä, Pornaisissa, Pusulassa, Sammatissa, Sipoossa (2), Siuntiossa, Somerolla, Tuusulassa ja Vihdissä.

Hoitomaksut perhehoitoon sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatustavan vanhempien sukulaisuudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 2 000 mk:sta 15 000 mk:aan kuukaudelta keskimääräisen hoitomaksun ollessa 7 000—8 000 mk kuukaudelta. Laitosten hoitomaksut taas olivat 460—1 660 mk hoitovuorokaudelta. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairaanhoito- ja matkakustannukset kuin myös myönnettyt vaateavustukset, tulivat lautakunnan näin sijoittamat lapset, lukumäärältään 3 600 (2 768), aikaisemmin mainitut koulutuskustannukset huomioon ottaen maksamaan yhteensä 346 274 670 (241 294 726) mk eli keskimäärin 96 187 (87 172) mk vuodessa kutakin lasta kohden.

Suojeluvälvonta. Suojeluvälvontaan jäi edelliseltä vuodelta 180 (152) lasta. Vuoden aikana poistettiin välvonnasta 56 (51) ja välvontaan määrättiin uusina tapauksina 75 (59) lasta, joten v:een 1961 jäi 199 (180) välvottavaa.

Au-lasten välvonta. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoidon ja kasvatuksen välvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 4 441 (4 368) au-lastat toimiston välvonnassa. Lasten jakautuminen sijoituspaikan ym. perusteella selviää taulukko-osasta.

Kasvattilapset. Lastensuojelulautakunnan välvontaan jäi edelliseltä vuodelta 795 (818) kasvattilasta, joista poikia 369 (375) ja tyttöjä 426 (443). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 432 (441) ja aviolapsia 363 (377). Uusia tapauksia ilmoitettiin vuoden aikana 192 (231) ja välvonnasta poistettiin 259, joten v:een 1961 jäi 728 kasvattilasta välvontaan, näistä poikia 357 ja tyttöjä 371, aviolapsia 314 jaaviottomia 414.

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen välvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään.

Jälkivälvonta. Perheisiin sijoitetut lapset eivät yleensä kaivanneet jälkivälvontaa. Eräät maalta kaupunkiin siirtyneet 16 vuotta täyttäneet lapset joutuivat toimiston välvottaviksi, samoin eräät poikkeukselliset tai omaisten tukea vailla olevat laitoksista poistetut alaikäiset. Edelliseltä vuodelta jäi jälkivälvontaan 36 (34) nuorta henkilöä. Kertomusvuonna määrättiin välvontaan 22 (14) henkilöä ja poistettiin 9 (12), joten jälkihuoltoa saavia oli vuoden lopussa 49 (36). Oppilaskoti Toivolan entisiä hoidokkeja välvottiin yleensä laitoksesta käsin.

Nuoret kotiapulaiset. Kotiapulaislain nojalla määrättiin kertomusvuoden aikana välvontaan 10 (19) nuorta kotiapulaista ja poistettiin luettelosta (17 (11)). Edelliseltä vuodelta jäi välvontaan 18 (10), joten v:een 1961 siirtyi 11 (18) välvottavaa nuorta kotiapulaista.

Lasten kesävirikistötoiminta. Tarjotakseen vähävaraisten perheiden lapsille mahdollisuuden päästä kesäksi maalle lastensuojeluvirasto jakoi matkalippuja 15 vuotta nuoremmille lapsille ja pienten lasten saattajille. Lippuja jaettiin kaikkiaan 380 (325), joista 300 (236) lapsille ja 80 (89) saattajille. Edelleen hankittiin sellaisille lapsille, joiden vanhemmilla ei ollut sukulaisia tai tuttavuuksia, jotka olisivat ottaneet lapset hoitoonsa ilman maksua, kesäkoteja tavallisen sijoitusmäärärahan puitteissa yhteensä 842 (833), joista 581 (578) perheisiin, jolloin lastenhuoltotoimisto välitti hoitomaksut

ja vastasi kotien valvonnasta. Eräissä tapauksissa lapset saivat olla koko kesän maalla, muuten oli oleskelu lyhytaikaisempaa. Ennen maalle lähettämistä toimitettiin lasten terveystarkastus.

Kustannukset jaetuista matkalipuista nousivat 564 836 (577 000) mk:aan ja koko kesävirkestystoiminnasta 9 478 551 (9 090 675) mk:aan. 66.3 (58.9) % lapsista sai ilmaisen kesäsijoituksen. Lasten vanhemmat suorittivat sijoitusmaksun kokonaan 14.5 (15.5) %:n ja osan maksusta 19.0 (25.6) %:n osalta.

Mainittakoon, että kesäkoteihin sijoitetuista lapsista oli 383 (388) tyttöjä ja 459 (445) poikia, avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia oli 106 (102), avio- tai asumuserolapsia 286 (239), suurperheisten lapsia 208 (198) ja huoltoapua saavien perheiden lapsia 282 (240).

Päivähuoltola Aulan lasten kesävirkestystoiminta rahoitettiin melkein kokonaan kaupungin varoista. Näin 39 (46) syvästi vajaamielistä lasta pääsi Aula-työkotien Kannatusyhdistyksen ylläpitämään kesäsiirtolaan.

Vajaamielishuolto. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 456 vajaamielisiä koskevaa ilmoitusta ja toimenpidepyyntöä, joista ilmoittaja 405 tapauksessa oli viranomainen ja 51 tapauksessa yksityinen henkilö. Suurimman ryhmän, 315, muodostivat vajaamielisyyden toteamista ja vajaamieliseluetteluun merkitsemistä tarkoittavat ilmoitukset. Sijoitusta päivähuoltoloihin pyydettiin 61 tapauksessa, sijoitusta vajaamielislaitoksiin tai lastenkoteihin 17 tapauksessa ja esityksentekoa vajaamielislaitoksiin tulevaisuudessa tapahtuvaa sijoitusta silmälläpitäen 23 tapauksessa. Toimistolle tehtiin lisäksi 40 sellaista ilmoitusta, jotka koskivat muutoin vajaamielisten olosuhteita.

Vajaamielis- ja lastensuojelulakiin perustuvan sijoitustoiminnan ohella on vajaamielishuollosta vastaava työryhmä jatkanut vajaamielisten luettelointia ja pyrkinyt tehostamaan avohuoltotyötä. Vajaamieliseluetteluun oli vuoden alussa merkitty 329 ja vuoden lopussa 652 vajaamielistä. Pääasiallisimpina avohuoltomuotoina neuvottelujen ja neuvonnan ohella olivat vaateavustuksen myöntäminen (18 tapausta) ja lääkintävoimistelukustannusten korvaaminen (4 tapausta). Lisäksi 50 vajaamielisen hoitokustannukset kesäsiirtoloissa suoritettiin joko kokonaan tai osittain.

Sijoitetut vajaamieliset. Vajaamielislaitoksiin sijoitettiin kertomusvuonna 24 vajaamielistä, joista 14 suoraan kodeistaan ja 13 lastenhuoltolaitoksista. Huostaanotettuja ja lastenhuoltolaitoksiin sijoitettuja vajaamielisiä oli 38. Huostaanotto lakkautettiin 15 vajaamielisen kohdalta.

Päivähuoltolat. Päivähuoltoloissa hoidettiin vajaamielisiä kertomusvuonna yhteensä 29 123 hoitopäivää (Aula 8 621, Vantaala 8 263, Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola 6 681, Käpylän työ koti 86 ja Aula-työkoti 5 472).

Lastenhuoltotoimiston tiedossa olevien vajaamielisten lukumäärä ja sijoituspaikat kertomusvuoden lopussa käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta:

	Ikä										Kehitysaste						
	0—6 v P. T.		7—15 v P. T.		16 v— P. T.		Av P. T.		Au P. T.		Tylsäm. 0—34 P. T.	Vähäm. 35—54 P. T.	Heikkom. 55—70 P. T.	Yh- teensä			
<i>I Kotihoidossa:</i>																	
Kotonaan laitospaikkaa odottavia	14	12	61	64	31	53	103	123	3	6	22	26	59	81	25	22	235
Kotiin toistaiseksi jääviä	3	1	6	8	8	10	14	18	3	1	3	5	8	9	6	5	36
Yhteensä	17	13	67	72	39	63	117	141	6	7	25	31	67	90	31	27	271
Näistä valvonnassa	—	3	2	3	6	5	5	6	3	5	—	4	2	5	6	2	19
päivähuoltoloissa:																	
Aula	5	4	22	19	2	2	29	25	—	—	12	10	16	15	1	—	54
Vantaala	6	2	15	11	1	6	22	17	—	2	8	6	10	10	4	3	41
Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola	—	—	23	12	—	—	23	11	5	1	—	—	15	6	13	6	40
Aula-työkoti	—	—	—	—	7	16	7	16	—	—	—	—	4	9	3	7	23
Käpylän työkoti	—	—	1	—	7	—	7	—	1	—	—	—	2	—	6	—	8
Yhteensä	11	6	66	42	17	24	88	69	6	3	20	16	47	40	27	16	166
<i>II Vajaamielislaitoksissa:</i>																	
Nukari	1	—	18	7	5	1	22	7	2	1	16	7	7	1	1	—	32
Rinne koti	2	—	19	10	55	50	62	45	14	15	63	43	11	14	2	3	136
Barnens By	—	—	6	2	3	—	6	2	3	—	—	—	6	2	3	—	11
Kärkulla	2	1	2	—	—	—	4	1	—	—	2	—	2	1	—	—	5
Perttula	—	—	—	—	8	2	7	2	1	—	1	—	6	2	1	—	10
Kuhankoski	—	—	—	2	—	2	—	1	—	3	—	—	—	2	—	2	4
Alavus	—	—	—	—	—	6	—	5	—	1	—	—	—	5	—	1	6
Vaalijala	—	—	3	2	5	6	6	6	2	2	7	7	1	1	—	—	16
Toivola-Muhos	—	—	—	—	4	—	2	—	2	—	—	—	4	—	—	—	4
Yhteensä	5	1	48	23	80	67	109	69	24	22	89	57	37	28	7	6	224
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa:</i>																	
Kullatorppa	2	—	18	4	1	1	18	4	3	1	9	—	7	5	5	—	26
Päivölä	6	1	5	6	1	—	9	6	3	1	7	7	4	—	1	—	19
Sofianlehto	19	10	8	7	—	—	20	14	7	3	24	15	3	2	—	—	44
Malmi	3	3	5	5	—	—	7	6	1	2	5	3	3	5	—	—	16
Oppilaskoti Toivola	—	—	8	4	1	1	4	4	5	1	—	—	2	1	7	4	14
Muut lastenhuoltolaitokset	1	6	4	7	1	—	5	11	1	2	3	6	2	6	1	1	19
Yhteensä	31	20	48	33	4	2	63	45	20	10	48	31	21	19	14	5	138
<i>IV Sairaaloissa</i>	—	—	1	—	37	25	31	24	7	1	11	4	17	16	10	5	63
<i>V Yksityishodeissa</i>	4	4	7	4	2	2	10	5	3	5	6	4	5	4	2	2	23
Kaikkiaan	57	38	171	132	162	159	330	284	60	45	179	127	147	157	64	45	719

Kokoukset. Lastenhuoltojaosto piti 16 (18) kokousta, vajaamielishuoltojaosto 11 (6) ja vajaamielislaitosten johtokunta 12 (6) kokousta.

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 2 496 (2 167), jotka ilmoitusten syyn sekä sen aiheuttamien toimenpiteiden mukaan ryhmittäytyivät seuraavasti:

	Alle 16 v		16—17 v		Kaikkiaan		Yhteensä
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Ilmoittaja:</i>							
Kouluviranomainen	102	30	4	4	106	34	140
Poliisi- tai oikeusviranomainen	960	157	333	162	1 293	319	1 612
Huoltoviranomainen	11	19	14	19	25	38	63
Lastensuojeluviranomainen	118	20	139	44	257	64	321
Yksityinen henkilö	138	81	51	90	189	171	360
V. 1960 saapuneita ilmoituksia yhteensä	1 329	307	541	319	1 870	626	2 496
<i>Ilmoituksen syy:</i>							
Lsl. 8 § 1 mom. e-kohta:							
Luvaton ansiotoimi	4	—	—	—	4	—	4
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	95	22	3	—	98	22	120
Lsl. 8 § 2 mom.:							
Rangaistava teko:							
Syyttäjän käsittelemättä	826	64	10	4	836	68	904
Syyttäjä jättänyt syyttämättä LNR 2 §	6	—	3	1	9	1	10
Oikeus jättänyt tuomitsematta LNR 3 §	41	4	52	18	93	22	115
Irtolaistapainen elämä	88	146	48	184	136	330	466
Tavattu juopuneena	87	2	288	12	375	14	389
Muu syy	182	69	137	100	319	169	488
V. 1960 saapuneita ilmoituksia yhteensä	1 329	307	541	319	1 870	626	2 496
V:sta 1959 jäljellä olevia ilmoituksia	205	31	47	22	252	53	305
Ilman uutta ilmoitusta käsiteltäväksi otettuja asioita	10	3	—	4	10	7	17
Kaikkiaan	1 544	341	588	345	2 132	686	2 818
<i>Toimenpiteet:</i>							
Osaston määräämä tai vahvistama toimenpide:							
Lsl. 9 § 2 mom. b-kohta, varoitus	107	5	119	5	226	10	236
Lsl. 9 § 2 mom. c-kohta, toistaiseksi huostaanotto	21	3	1	3	22	6	28
Lsl. 9 § 2 mom. d-kohta:							
toimitettu kotikuntaansa	22	20	4	36	26	56	82
toimitettu lääkärin hoitoon	4	—	1	—	5	—	5
muu toimenpide	411	48	30	24	441	72	513
Lsl. 9 § 2 mom. e-kohta, suojeluvalvojan määrääminen	58	20	5	14	63	34	97
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen sopimuksen nojalla	24	11	3	11	27	22	49
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, lastensuojelulautakunnan päätöksen nojalla	9	2	2	1	11	3	14
Nuorisohuoltajan toimenpide	459	146	163	165	622	311	933
Ei mitään toimenpidettä	143	30	177	45	320	75	395
V. 1960 käsiteltyjä asioita yhteensä	1 258	285	505	304	1 763	589	2 352
V:een 1961 jääneitä ilmoituksia	286	56	83	41	369	97	466
Kaikkiaan	1 544	341	588	345	2 132	686	2 818

Ilmoitukset koskivat 1 743 (1 547) lasta ja nuorta henkilöä, joista alle 16-vuotiaita poikia oli 940 ja tyttöjä 214 sekä 16—17-vuotiaita poikia 365 ja tyttöjä 224.

18. Lastensuojelutoimi

Taulukossa esitetyn lisäksi käsiteltiin toimistossa 27 (poikia 16 ja tyttöjä 11) yli 18 vuotiaana ilmoitetun nuoren asiaa, joista 20:een nähden suoritettiin huoltoa (poikia 11, tyttöjä 9) ja yksi oli vielä vuoden lopussa käsittelemättä.

Tutkimuksen yhteydessä saatiin asiantuntija-apua lastensuojeluviraston sosiaali-lääkärin toimistolta sekä eräissä tapauksissa muilta kasvatustieteiden ja yksityis-lääkäreiltä. Psykiatrasta hoitoa tarvitsevia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sairaaloihin ja Metsäkummun hoitokotiin. Ammatinvalinnanohjauksen Helsingin piiritoimistolta pyydettiin lausuntoja.

Huoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin huoltolaitoksiin sijoitta-mien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta asetelmasta:

Huoltolaitos	Lapsia					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1959	Uusia	Yh- teensä	Eron- neita	Jäljellä v:een 1961	Kaik- kiaan	Keski- määrin hoidokkia kohden
Kaarelan nuorisokoti	6	5	11	7	4	1 502	136.5
Kallion nuorisokoti	—	4	4	2	2	605	151.3
Mellunkylän vastaanottokoti	—	26	26	12	14	1 544	59.4
Vastaanottokoti Lemmälä	12	28	40	26	14	4 231	105.8
Ryttylän vastaanottokoti	40	50	90	62	28	9 834	109.3
Hyvösen lastenkoti	1	—	1	1	—	220	220.0
Sofianlehto C-os.	2	4	6	6	—	124	20.7
Reijolan nuorisokoti	7	7	14	8	6	2 025	144.6
Metsäkummun hoitokoti	—	3	3	2	1	439	146.3
Oppilaskoti Toivola	4	1	5	2	3	997	199.4
Yhteensä	72	1)128	1)200	128	72	21 521	107.6

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 242 lasta. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 83 poikaa ja 35 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 65 poikaa ja 59 tyttöä. Huoltopäiviä oli 41 635.

Pysyvää koulukotikasvatusta tarvitsevat sijoitettiin suurimmaksi osaksi valtion koulukoteihin.

Perhehoidossa oli vuoden aikana 35 lasta yhteensä 5 711 päivää. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 11 poikaa ja 2 tyttöä. Seuraavaan vuoteen jäi 17 poikaa ja 5 tyttöä.

Sairaaloiissa hoidettiin vuoden aikana 27 lasta yhteensä 1 162 päivää; 9 poikaa ja 7 tyttöä oli sitäpaitsi jossakin muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 3 poikaa.

Pysyväisessä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta.

1) Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitoksesta toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

	Suojausvalvonnan alaisia		Laitoshuollon jälki- valvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	Lasten- suojaus- viran- omainen	Yksi- tyinen henkilö	Lasten- suojaus- viran- omainen	Yksi- tyinen henkilö			
Jäljellä v:sta 1959	100	28	81	1	149	61	210
V. 1960 valvontaan tulleita	107	14	96	3	144	76	220
Yhteensä	207	42	177	4	293	137	430
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihit- tiin avioliittoon, kuoli tai valvon- nan määräaika päättyi	17	1	3	—	9	12	21
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	11	7	13	—	17	14	31
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuol- tolaitokseen	29	3	17	1	31	19	50
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	2	1	6	—	4	5	9
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huolletta- vaksi	11	3	7	—	18	3	21
V:een 1961 jääneitä	137	27	131	3	214	84	298
Yhteensä	207	42	177	4	293	137	430

Eräät yksityiset henkilöt toimivat kasvatuksellisen tuen tarpeessa olevien alaikäisten valvojina. Näille maksettiin palkkiota 800 mk kuukaudessa valvottavaa kohden. Valvottaville myönnettiin tilapäisiä avustuksia mm. harrastusvälineiden hankkimiseen tunnustukseksi hyvästä käytöksestä.

Kuraattoritoiminta. Viraston kahden huoltotarkastajan pääasiallisena tehtävänä oli laitosten kuraattoritoiminta, jälkihuolto siihen luettuna. Ryttylän vastaanottokodilla oli kuitenkin oma kuraattorinsa. Tämän suorittama jälkihuolto ei sisälly edellä esitettyyn valvontatilastoon.

Ansiotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 95 alaikäiselle henkilölle.

Lausunnot. Toimisto antoi edelleen pyynnöstä eräitä lausuntoja tuomioistuimille ja holhouslautakunnalle toimiston huollettavana olevista henkilöistä mm. adoptiota ja sen purkua koskevissa asioissa. Poliisilaitoksen passitoimisto ja liikennetoimisto pyysivät säännöllisesti lausunnon, milloin toimiston huollettavana ollut alaikäinen haki ulkomaanpassia tai ajokorttia. Niinikään on poliisilaitokselle annettu eräitä lausuntoja alaikäisten huvitilaisuuksissa esiintymistä koskevissa asioissa.

Alaikäiset lainrikkoojat. Nuorista rikoksenteijöistä annetun lain määräämät tehtävät hoiti useimmissa tapauksessa suojelukasvatustoimiston puolesta Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti henkilötutkinnot Helsingin raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 v täyttäneistä, rangaistavan teon tehneistä syytteen asetuista, missä tarkoituksessa suojelukasvatustoimiston henkilöasiakirjat olivat sen käytettävissä. Nuorisonvalvontatoimisto huolehti myös mahdollisesti tuomittujen nuorten rikoksenteijäin valvonnan järjestelyistä sekä, milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18-vuotiaana tehnyt rikoksensa, lastensuojeluasetuksen määrää-

mästä lautakunnan edustuksesta oikeudessa. Poliisikuulusteluissa oli läsnä suojelukasvatustoimiston edustaja. Tällaisia kuulusteluja oli 1 224 (1 162) alaikäistä koskevassa asiassa.

Nuorisorikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot rikospoliisin kertomusvuoden aikana tutkimista rikokseen syylliseksi todetuista alaikäisistä henkilöistä.

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Alle 15 vuotiaita	814	53	867 (813)
15—17 »	338	63	401 (395)
18—20 »	210	60	270 (305)
Yhteensä	1 362	176	1 538 (1 513)

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin irtolaistapaisen elämän takia 196 (130) alle 18-vuotiaista henkilöä, joista poikia 46 ja tyttöjä 150. Pidätyksiä, saman henkilön uusiintuneet pidätykset mukaan luettuina, oli 285 (157), joista 55 poikia ja 230 tyttöä koskevia.

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatustoimistolle seuraavat tiedot poliisin pidättämistä alle 18-vuotiaista juopuneista: pidätyksiä oli 389 (301), joista 375 poikia ja 14 tyttöä koskevia, ja pidätettynä oli 252 (217) henkilöä, joista 242 poikia ja 10 tyttöä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15-vuotiaana rikkomuksen tehneet sekä ne 15—17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksentekeijöistä annetun lain nojalla jätettiin syyttämättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15—17-vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojelukasvatustoimiston huollettaviksi, pääosan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toimenpiteiden varaan tai ehdollisesti tuomittuina oikeusministeriön määräämään valvontaan. Suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulivat edelleen kaikki em. irtolaistapaisen elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidätetyt, lukuun ottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huollettaviksi, koska olivat jo täyttäneet 18 vuotta ennen kuin toimenpiteisiin voitiin ryhtyä.

Ulkomaille matkustavan nuorison valvomiseksi ja huoltamiseksi oli suojelukasvatustoimisto yhteistoiminnassa etenkin Turun ja Tukholman lastensuojeluviranomaisten kanssa.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa mainittuihin tilastoihin.

Poliisiviranomainen on 1 322 (267) tapauksessa pyytänyt lautakunnalta suostumusta siihen, että alle 21-vuotias nuori rikoksentekeijä saataisiin tuomita rangaistussääräysmenettelyin. Näitä pyyntöjä tuli vuoden alkupuoliskolla yksinomaan maaseudun poliisiviranomaisilta, mutta kertomusvuoden kuluessa ryhtyi myös Helsingin poliisilaitos käyttämään tätä menettelyä, joten suojelukasvatustoimiston käsiteltävien asiain määrä moninkertaistui. 1 222 pyyntöön annettiin suostumus, 49 evättiin, 1 oli vielä vuoden lopussa käsittelemättä ja 50 ilmoitetuista tapauksista oli sellaisia, jotka siirrettiin muiden sosiaalilautakuntien käsiteltäviksi tai muuten eivät aiheuttaneet suojelukasvatustoimiston toimenpiteitä.

Kokoukset. Suojelukasvatusjaosto piti vuoden aikana 19 kokousta.

Elatusaputoimisto

Elatusaputoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloiminen, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen, elatusmaksujen periminen sekä lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa v. 1948 annetussa laissa määrättyt asiat. Uusia työlaitosesityksiä tehtiin lääninhallitukselle elatusavun laiminlyömisestä asumus- ja avioerolasten kohdalla 235 sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden kohdalla 93 tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 281 tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä eri syistä yhteensä 7. Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 244 työlooma-anomusta ja 241 tapauksessa määrättiin työlomalla ollut palautettavaksi työlaitokseen.

Lapset, äidit ja elatusvelvolliset. Toimiston kirjoihin merkittyjen avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luku oli seuraava:

V:sta 1959 jäljellä olevia	3 846	Luettelosta poistettuja	561
Uusia tapauksia	595	V:een 1961 siirtyneitä	3 880

Seuraavat asetelmat valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien ja elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Siviilisäätty	Äitejä	Elatus- velvollisia	Ikä vuotta	Äitejä	Elatus- velvollisia
Naimattomia	3 171	1 476	15	4	1
Leskiä ja laillisesti eronneita ...	534	365	16—19	483	171
Naimisissa olevia.....	148	1 152	20—24	1 315	896
Tietoja puuttuu	27	887	25—29	936	874
Yhteensä	3 880	3 880	30—34	628	540
			35—39	366	381
			40—49	140	332
			50—	—	93
		Tietoja puuttuu		8	592
		Yhteensä		3 880	3 880

Ammatti	Äitejä	Elatus- velvollisia
Virkamiehiä, vapaiden ammattien harjoittajia ym.....	128	313
Maatalous ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	52	132
Itsenäisen liikkeen harjoittajia	222	198
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	804	353
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	991	1 207
Muita työntekijöitä	216	507
Merimiehiä, kalastajia ja laivojen henkilökuntaa	8	138
Valtion, kunnan ym. viran- tai toimenhaltijoita	258	274
Kotiapulaisia	714	—
Muun elinkeinon harjoittajia	40	7
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	446	751
Yhteensä	3 880	3 880

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat sosiaali-ohjesäännön määräysten mukaisesti lastenhuoltotoimiston asianomaiset viranhaltijat. Näiden antamien tietojen mukaan lasten hoito oli seuraava:

Äidin luona olevista lapsista sai:	%	Kasvatusäidin luona olevista lapsista sai:	%
Hyvän hoidon	87.5	Hyvän hoidon	91.5
Suhteellisen hyvän hoidon	12.5	Suhteellisen hyvän hoidon	8.5
Epättydyttävän hoidon	0.6	Epättydyttävän hoidon	—

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli kertomusvuoden aikana 11, joista 10 oli sairaalassa ja 1 lastenkodissa.

Selviytymistoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten, kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä ja lautakunnan vahvistamalla sopimuksella 177 tapauksessa, joista aikaisemmin tehtyjen sopimusten korotuksia 33.

Oikeudessa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä juttuja vireillä 59 ja uusia haasteita otettiin 181. Näistä 26 tapauksessa vastaajaa ei saatu laillisesti haastetuksi ja 26 juttua sovittiin, sekä 52 siirtyi seuraavaan vuoteen. Jutuista voitettiin 97, hävittiin 19 riittämättömien todisteiden vuoksi ja 9 tapauksessa oli oikeudenkäynnistä luovuttava toistaiseksi joko siksi, että lapsen äidiltä ei voitu saada lisäselvitystä tai muusta jutun käsittelyn aikana ilmenneestä erityisestä syystä, jolloin hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 336 kertaa. Lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana oikeudessa 9 kertaa.

Lastenvalvojan toimesta haettiin alioikeuksien päätöksiin muutosta 10 tapauksessa ja 18 tapauksessa valvottiin vastaajan puhevallan käyttäminen hovioikeudessa elatusasiassa vastaajan haettua muutosta alioikeuden antamaan päätökseen.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muille sosiaaliviranomaisille virka-apua lastenvalvojien toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyyntöjen kokonaismäärä oli 426. Lisäksi esiinnyttiin oikeudessa toisten kuntien lastenvalvojien puolesta 33 kertaa.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

Tulot

Siirto v:sta 1959:	Aviottomien lasten puolesta mk	Avioliasten puolesta mk	Yhteensä mk
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirto-tilin ja kassan saldo	—	—	4 666 919
Valvottujen säästötilien saldo	20 318 131	885 118	21 203 249
Lapsille perityt elatusmaksut	65 801 498	60 417 235	126 218 733
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	17 309 582	3 167 756	20 477 338

	Aviottomien lasten puolesta mk	Avioliasten puolesta mk	Yhteensä mk
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	1 272 701	253 763	1 526 464
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset v:lta 1959	48 530	6 724	55 254
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset v:lta 1960	415 938	37 050	452 988
Korkotuloja	841 205	31 881	873 086
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko.	—	—	159 728
		Yhteensä	175 633 759

M e n o t

Huoltajille suoritettut lastenhoitokorvaukset	66 210 914	61 034 090	127 245 004
Kaupungille suoritettut hoitomaksujen korvaukset	17 309 582	3 167 756	20 477 338
Kaupungille suoritettut oikeuskulujen korvaukset	163 227	58 540	221 767
Kaupungin tilittämättömät oikeuskulut	30 772	—	30 772
Oikeuskuluihin käytetty	1 525 412	232 273	1 757 685
Kaupungille maksettu lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korot	—	—	159 728
Siirto vuoteen 1961:			
Lastenvalvojan säästöpostisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	4 636 975
Valvottujen säästötilien saldo	20 584 502	519 988	21 104 490
		Yhteensä	175 633 759

Ottolapsiksi hyväksyttiin 80 lastenvalvojan luettelossa ollutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Kokoukset. Elatusapujaosto piti kertomusvuonna 13 kokousta.

Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto

Äitiysavustukset. Vuoden aikana käsiteltiin yhteensä 7 091 (6 893) äitiysavustushakemusta, joista hyväksyttiin 6 919 (6 756) ja hylättiin 172 (137). Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 48 äitiysneuvolaa. Virastoon jätettiin 801 (895) ja neuvoloihin 6 290 (5 998) hakemusta. Hylkäyspäätöksestä valitti 28 (23) hakijaa sosiaaliministeriöön. Avustus myönnettiin 6 762 (6 610) sellaiselle hakijalle, joka oli käynyt lääkärin, kättilön tai äitiysneuvolan tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä ja noudattanut tällöin saamiaan ohjeita sekä 157 (146) hakijalle, joka oli esittänyt pätevän syyn laiminlyönteensä. Hakijoista oli 6 744 (6 530) avioliitossa ja 347 (363) naimatonta.

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 31 459 500

(30 510 000) mk, mistä 13 536 000 (12 627 000) mk luonnossa eli pakkauksina. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 13 (10) mmk.

Perhelisät. Perhelisän hakijoita oli yhteensä 1 776 (1 830), joista hyväksyttiin 1 658 (1 716) ja hylättiin 118 (114). Veroylityksen takia hylättiin 97 (91) ja muusta syystä 21 (23). Hakemuksista oli 26 (34) toistamiseen kokouksessa lapsen syntymän tai muun syyn takia. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 151 (258) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 658 (1 716) perheellä oli lisäksi oikeutettuja lapsia 6 867 (7 050), joista 6 704 (6 889) alle 16-vuotiaita ja 163 (159) 16 vuotta täyttäneitä.

Lapsiluvun mukaan jakaantuivat perheet seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	242 (272)	7	58 (62)
3	146 (148)	8	13 (13)
4	713 (743)	9	2 (4)
5	352 (341)	10	2 (2)
6	129 (130)	11	1 (1)
		Yhteensä	1 658 (1 716)

Perhelisän saajista oli 1 151 (1 180) varsinaista suurperhettä, 340 (365) leskien ja 167 (171) työkyvyttömiä perheitä. Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 15 567 750 (15 955 500) mk:sta jaettiin suurille perheille 10 472 000 (10 697 500) mk, leskiperheille 3 130 875 (3 333 000) mk ja työkyvyttömiä perheille 1 964 875 (1 925 000) mk. Ruotsinkielisiä oli hakijoista 4.5 (5.08) %.

Ammatin mukaan jakaantuivat perhelisän saajat seuraavasti:

Valtion, kunnan tai seurakunnan viran- ja toimienhaltijoita	106 (141)	Työnjohtoasemassa olevia	30 (25)
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia ym. yrittäjiä	75 (84)	Tehdas- ja ammattityöntekijöitä	468 (515)
Liike- ja varastoapulaisia, konttoristeja ym.	229 (166)	Muita työntekijöitä	430 (468)
Autonkuljettajia	116 (108)	Ilman ammattia	204 (209)
		Yhteensä	1 658 (1 716)

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia.

Perhelisävaroista käytettiin viljelysten edistämiseen 21 500 (11 000) mk, kotieläimiin ja niiden rehuun (4 000) mk, asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 394 625 (575 000) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 6 622 025 (7 373 250) mk, huonekaluihin 1 867 975 (1 510 800) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 1 222 100 (1 040 125) mk, ompelu- ja pesukoneisiin sekä pölynimureihin 849 000 (699 625) mk, vaatetukseen 4 490 275 (4 624 200) mk ja muihin luontoissuorituksiin 100 250 (117 500) mk.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden perhelisien maksamista varten ennakkoa 13 (13) mmk.

Kokoukset ym. Äitiysavustus- ja perhelisäjaostolla oli vuoden aikana 22(24) kokousta.

Perhelisähakijoitten luo tehtiin vuoden kuluessa 2 708 (2 707) kotikäyntiä.

Sosiaalilääkärin toimisto

Sosiaalilääkärin toimistossa tutkittiin 556 lasta. Tutkittaviksi ilmoitetuista siirtyi seuraavaan vuoteen keskeneräisinä tai tutkimusta odottamaan 80. Tutkituista oli sekä psykologisessa että psykiatrisessa tutkimuksessa 317, yksinomaan psykologin tutkittavana 109 ja yksinomaan psykiatrin tutkimuksessa 106. Sosiaalilääkärin toimiston sosiaalityöntekijät osallistuivat tutkimukseen tai hoitoon 85 tapauksessa, jolloin 24 tutkittavaa oli yksinomaan sosiaalityöntekijäin asiakkaina. Sosiaalityöntekijöiden haastattelujen lukumäärä oli 301. Psykologisia kokeita suoritettiin yhteensä 633. Laitos- ja kotikäyntejä tekivät psykiatrit 81, psykologit 101 ja sosiaalityöntekijät 30. Poliklinisessä yksilöterapiassa oli sosiaalilääkärin toimiston psykiatreilla ja psykologeilla yhteensä 10 lasta ja jälkihuollossa sosiaalityöntekijällä 16 lasta, hoitokertoja kaikkiaan 153. Vanhempia oli sosiaalityöntekijöiden hoidossa 25 sekä psykiatrin hoidossa 1, hoitokertoja 257. Sosiaalilääkärin suosittelemina oli ulkopuolisilla yksityisterapeuteilla hoidossaan 4 lasta, joilla hoitokertoja 204. Kaikissa hoito- ja useissa tutkimustapauksissa neuvoteltiin työntekijöiden kesken. Neuvotteluihin osallistui useissa tapauksissa lastensuojeluviraston lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimiston sekä laitosten henkilökuntaa. Tutkituista annettiin tarvittaessa lausuntoja lastensuojelu- ja kouluviranomaisille sekä oikeutta varten.

Tutkimusaineisto:

	I k ä								Yhteensä		Kaikkiaan
	0—6 v		7—15 v		16—18 v		18 v—				
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Jäljellä v. 1960</i>											
Lastenhuoltotoimisto	11	6	10	13	2	4	6	11	29	34	63
Suojelukasvatustoimisto	—	—	9	7	1	7	—	—	10	14	24
<i>Uusia v. 1960</i>											
Lastenhuoltotoimisto	86	54	110	60	6	8	36	27	228	149	377
Suojelukasvatustoimisto	—	—	56	18	17	16	2	—	75	34	109
Vastaanottokodit	—	—	46	—	5	—	1	—	52	—	52
<i>Uudelleen ilmoitettuja</i>											
Lastenhuoltotoimisto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suojelukasvatustoimisto	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Vastaanottokodit	—	—	10	—	—	—	—	—	10	—	10
Lastenhuoltotoimisto, yhteensä	97	60	120	73	8	12	32	38	257	183	440
Suojelukasvatustoimisto, yhteensä	—	—	66	25	18	23	2	—	86	48	134
Vastaanottokodit, yhteensä	—	—	56	—	5	—	1	—	62	—	62
Kaikkiaan	97	60	242	98	31	35	35	38	405	231	636
Poistettu v. 1960	82	52	217	86	28	32	31	28	358	198	556
<i>Jäljellä v. 1961</i>											
Lastenhuoltotoimisto	15	8	8	6	1	1	2	10	26	25	51
Suojelukasvatustoimisto	—	—	14	6	2	2	2	—	18	8	26
Vastaanottokodit	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—	3
Yhteensä	15	8	25	12	3	3	4	10	47	33	80

Ilmoittajat ja ilmoittamisen pääsyy:

Syy	Lastenhuoltotoimisto			Suoje-lukasvatustoimisto ja laitokset			Kaik- kiaan
	P.	T.	Yh- teensä	P.	T.	Yh- teensä	
Kehitystason määrittäminen	64	44	108	9	1	10	118
Heikko koulumenestys	6	6	12	1	—	1	13
Laitossijoitus	7	5	12	23	1	24	36
Vajaamielisrekisteriin merkitseminen ja laitos- hakemus	63	61	124	2	—	2	126
Laitoksesta kotiuttaminen	1	—	1	7	—	7	8
Lapsen sopivuus kasvatuskotiin tai kasvatus- kodin sopivuus lapselle	6	7	13	1	—	1	14
Mahdollinen sairaalahoito	5	1	6	3	2	5	11
Adoptio	16	12	28	1	—	1	29
Holhous- tai oikeusasia	4	4	8	—	—	—	8
Työkyvyttömyyseläke	5	7	12	—	—	—	12
Hermostolliset herkkyysoireet	30	18	48	13	5	18	66
Sopeutumisvaikeudet	21	9	30	83	36	119	149
Kastelu ja/tai tuhriminen	17	2	19	2	—	2	21
Seksuaaliset vaikeudet	—	1	1	2	2	4	5
Sterilisointi	—	2	2	—	—	—	2
Muut syyt	12	4	16	1	1	2	18
Yhteensä	257	183	440	148	48	196	636

Tutkittujen henkilöiden älykkyytaso, sukurasitus ja kasvuympäristön erikoisuus

	0—6 v		7—15 v		16—18 v		18 v —		Yhteensä		Kaik- kiaan
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Älykkyytaso:</i>											
130—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2
110—129	10	5	14	6	1	—	—	—	25	11	36
90—109	20	8	32	13	—	3	—	—	52	24	76
80—89	13	8	13	10	2	3	2	—	30	21	51
60—79	8	7	16	7	1	2	6	4	31	20	51
40—59	4	3	12	6	—	1	13	18	29	28	57
alle 40	10	4	6	8	—	1	2	4	18	17	35
Yhteensä	65	35	95	50	4	10	23	26	187	121	308
Eri syistä jätettiin tutkimatta	33	25	90	42	22	30	15	13	160	110	270
Kaikkiaan	98	60	185	92	26	40	38	39	347	231	578
<i>Sukurasitus:</i>											
Rangaistu	1	—	6	2	—	2	1	—	8	4	12
Poikkeava elämäntapa	14	5	35	19	5	—	—	3	54	27	81
Vajaamielisyys	3	2	4	5	1	—	2	3	10	10	20
Mielisairaus	9	2	13	11	3	4	3	1	28	18	46
Pitkäaikainen muu sairaus	5	5	16	1	1	—	3	3	25	9	34
<i>Kasvuympäristön erikoisuus:</i>											
Avioton	40	20	33	12	3	2	5	3	81	37	118
Isä, äiti tai molemmat kuolleet	1	2	21	10	2	2	8	8	32	22	54
Avioero, asumusero	11	8	34	20	6	4	2	2	53	34	87
Äitipuoli tai isäpuoli	2	3	14	9	2	2	4	—	22	14	36
Otto- tai kasvatusvanhemmat	15	7	18	11	1	1	2	—	36	19	55
Lastenkoti-nuorisokoti	49	20	51	15	4	—	2	—	106	35	141
Vastaanottokoti- ja koulukoti	—	—	4	9	2	3	2	—	8	12	20

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 2 692 lasta. Kertomusvuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 1 259 lasta (999), joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 3 951 (3 574) lasta. Näistä oli 3 586 lastenhuoltotoimiston alaista ja 351 suojelukasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta henkilöä. Sitä paitsi oli 14 lasta osan vuodesta lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suojelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 2 443 eli 61.8 % ja aviottomia 1 508 eli 38.2 %. Lastenhuoltotoimiston alaisiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 60.0 ja 40.0 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 80.3 ja 19.7. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 2 022:lla eli 82.8 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 361:llä eli 14.8 %:lla jompikumpi vanhemmista kuollut ja 60 eli 2.4 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 717:llä eli 27.5 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 766:lla eli 50.8 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 25:llä eli 1.7 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 3 241 eli 82.7 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 54 ja muualla Uudenmaan läänissä 80, joten muualla syntyneitä oli 546 eli 13.9 %.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, ryhmiteltiin heidät vanhempainsa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja au-lapset äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ja ammattityöntekijäin lapsia 1 796 eli 45.5 %, muiden työntekijäin 488 eli 12.4 %, kotiapulaisten 340 eli 8.6 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 180 eli 4.6 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 611 eli 15.5 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 153 eli 3.9 %.

Toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, että edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 717:ssä eli 18.2 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 462 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistiviallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 255 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 2 995:ssä eli 75.8 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 308 eli 7.8 % lapsista otettiin huollettaviksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskky, 165:llä eli 4.2 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 179 lasta eli 4.5 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 670 lapsen eli 17.0 %:n vanhemmat olivat joko sairata tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 163 tapauksessa, 4.1 %:ssa, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 3 664:llä eli 92.7 %:lla suomi, 277:llä eli 7.0 %:lla ruotsi ja 10:llä eli 0.3 %:lla jokin muu kieli.

Rahoitus

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat:

18. Lastensuojelutoimi

	mk
Lastensuojeluvirasto	104 740 176
Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	331 626 110
Vajaamielislaitokset	40 149 408
Sijoitus kaupungin omien laitosten ulkopuolelle	257 617 014
Suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	12 812 883
Tuberkuloottisten lasten erikoishoito	22 128 550
Vajaamielisten hoito ja opetus	41 117 034
Lasten kesävirikistys	9 478 551
Lastenvalvojan käyttövarat	243 933
Matkakulut	2 475 696
Suojelukasvatuksessa olevien siirrot ja hoidon tarkastus	401 009
Laitosten maatilat	14 597 273
Järjestöjen avustukset	12 535 030
Kaupunginhallituksen käyttövarat	2 601 196
Yhteensä	852 523 863

Lisäksi suoritettiin rakennusviraston toimesta allamainittujen laitosten rakennus- ja korjaustöitä, joiden kustannukset olivat:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	1 131 343
Herttoniemen vastaanottokoti	7 535
Ryttylän vastaanottokoti	356 209
Vastaanottokoti Lemmilä	389 930
Hyvösen lastenkoti	2 893 178
Malmin lastenkoti	878 168
Kallion nuorisokoti	210 088
Töölön nuorisokoti	21 737
Reijolan nuorisokoti	45 346
Metsäkummun hoitokoti	815 950
Oppilaskoti Toivola	3 230 768
Nukarin lastenkoti	1 362 142
Kullatorpan lastenkoti	817 662
Päivölän lastenkoti	908 581
Päivähuoltola Vantaala	2 078 153
Mellunkylän vastaanottokoti	7 353 165
Yhteensä	22 499 955

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot jakaantuivat seuraaviin eriin:

	mk
Lastenhoidosta saatu korvaus	128 706 363
Laitosten valtionapu	27 127 502
Laitosten muut tulot	18 013 295

18. Lastensuojelutoimi

	mk	mk
Maatilojen tilittämät tulot		
Toivoniemen tila	256 392	
Toivolan tila	14 432 557	14 688 949
Laitosten henkilökunnan suorittama luontoisetujen kor-		
vaus		4 306 566
Gustav Valfrid Hyvösen rahaston tuotto		2 273 972
	Yhteensä	195 116 647

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 875 023 818 mk:sta, kaupungin kassaa rasittaviksi nettomenoksi jää 679 907 171 mk eli 51 031 308 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Eri laitosten varsinaiset nettomenot eli laitosten korjauskustannukset sekä henkilökunnan luontoiseduista saatu korvaus bruttomenoista poisluettuina nousivat seuraaviin määriin:

Laitos	Kaikkiaan mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Lasta ja vuotta kohden, mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	116 063 291	1 830	669 893
Herttoniemen vastaanottokoti	8 214 248	1 717	628 561
Ryttylän vastaanottokoti	35 925 922	3 719	1 361 308
Vastaanottokoti Lemmilä	9 145 399	2 048	749 487
Hyvösen lastenkoti	17 127 257	1 502	549 633
Malmin lastenkoti	18 911 639	1 357	496 640
Kallion nuorisokoti	9 664 954	1 094	400 517
Töölön nuorisokoti	3 856 344	965	353 296
Kaarelan nuorisokoti	5 410 558	1 052	384 889
Reijolan nuorisokoti	6 144 800	954	349 007
Metsäkummun hoitokoti	11 600 175	2 374	868 946
Oppilaskoti Toivola	53 345 144	1 969	720 562
Nukarin lastenkoti	17 029 827	1 464	535 659
Kullatorpan lastenkoti	15 360 028	1 646	602 290
Päivölän lastenkoti	10 623 386	1 566	573 054
Päivähuoltola Aula	9 880 222	1 146	419 458
Päivähuoltola Vantaala	8 528 857	1 032	377 774
Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola	5 139 538	769	281 556
Yhteensä	361 911 589	1 567	623 034

Edellä mainitut päiväkustannukset jakaantuivat seuraavalla tavalla:

Laitos	Menoerä, mk					
	Palk- kaukset	Vuokra, lämpö, valo ja käyttö- voima	Ravinto	Vaatus, kalusto ja pesu	Muut menot	Yhteensä
Sofianlehdon vastaanottokoti	1 209	253	196	100	72	1 830
Herttoniemen vastaanottokoti	1 143	224	209	86	55	1 717
Ryttylän vastaanottokoti	2 139	987	252	173	168	3 719
Vastaanottokoti Lemmilä	1 378	219	225	100	126	2 048
Hyvösen lastenkoti	838	213	211	180	60	1 502
Malmin lastenkoti	803	193	187	133	41	1 357
Kallion nuorisokoti	461	205	219	164	45	1 094
Töölön nuorisokoti	380	256	212	69	48	965
Kaarelan nuorisokoti	431	298	218	67	38	1 052
Reijolan nuorisokoti	454	173	206	78	43	954
Metsäkummun hoitokoti	1 537	313	231	168	125	2 374
Oppilaskoti Toivola	1 094	492	215	95	73	1 969
Nukarin lastenkoti	967	163	152	77	105	1 464
Kullatorpan lastenkoti	1 110	193	189	103	51	1 646
Päivölän lastenkoti	945	263	199	90	69	1 566
Päivähuoltola Aula	788	113	84	14	147	1 146
Päivähuoltola Vantaala	586	145	80	25	196	1 032
Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola	366	194	51	10	148	769
Yhteensä	924	272	185	96	90	1 567

Mellunkylän vastaanottokodin ja Käpylän työkodin perustamisvuoden poikkeuksellisia menoja ei ole otettu huomioon taulukossa.

Lastensuojelujärjestöjen suorittaman työn tukeminen

Kuten edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin talousarvioon merkittyinä avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 12 535 030 mk. Tästä saivat Aula-työkotien Kannatusyhdistys vajaamielisten nuorten työkodin ja vajaamielisten kesäsiirtolan tukemiseksi 600 000 mk; Pelastakaa Lapset perhe-sijoitustoiminnan tukemiseksi 300 000 mk; Svenska Finlands Vårdanstalt för sinnesslöa -nimistä laitosta ylläpitävä kuntainliitto 3 150 000 mk ja Vankeusyhdistys 500 000 mk. Lisäksi jaettiin 7 985 030 mk avustuksena sellaisille järjestöille, jotka järjestävät kesänviettoa helsinkiläisille lapsille.

Lastensuojelun talousarvioon merkityistä käyttövaroista kaupunginhallitus myönsi lastensuojelulautakunnan esityksestä vuoden aikana erilaisiin lastensuojelun tarpeisiin yhteensä 2 601 196 mk.

Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten on rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat 31. 12. 1960 seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto	40 711	3 909
Johan Gustav Rosenbergin rahasto	12 409	2 784
Lasten kesäsiirtolan rahasto	21 228	6 267
Bergman puolisoiden lahjoitusrahasto	61 630	5 918
L. A. Grönholmin orpolasten rahasto	12 148	1 793
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	64 501	8 504
M. Kotschakin lastenvaateusrahasto	91 739	7 085
Yhteensä	304 366	36 260

Kertomusvuonna myönnettiin edellä mainittujen rahastojen korkovaroista avustuksina yhteensä 22 710 mk.

Hoitopaikkasopimukset

Osallistuessaan eräiden yksityisten järjestöjen omistamien lastenhuoltolaitosten perustamiskustannuksiin joko avustuksen tai lainan muodossa kaupunki on varannut käyttöönsä määrääjäksi tällaisista laitoksista hoitopaikkoja. Seuraaviin kaupunginvaltuuston päätöksiin perustuvat hoitopaikkasopimukset olivat kertomusvuonna voimassa:

8. 3. 1950 ja 16. 5. 1956 sopimukset 28 varsinaisen ja 2 erityispaikan varaamisesta Diakonissalaitokselta sen omistamasta Pitäjänmäen lastenkodista sekä 7. 12.

1950, 14. 11. 1951 ja 20. 3. 1957 sopimukset 25, 10 ja vähintään 200 hoitopaikan varaamisesta Rinnekoti-nimisestä laitoksesta;

12. 7. 1951 sopimus 12-paikkaisesta turvattomien ruotsinkielisten lasten vastaanotto-osastosta Suomen Lastenhoitoyhdistyksen Stenbäckinkatu 5:ssä sijaitsevassa lastenkodissa myönnetyn lainan takaisinmaksuaikana;

22. 12. 1954 sopimus 35 hoitopaikan varaamisesta Svenska Finlands Vårdanstalt för sinnesslöa -nimisestä, kuntainliiton ylläpitämästä vajaamielislaitoksesta;

15. 12. 1954 sopimus vähintään 30 hoitopaikan varaamisesta Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön lastenkodista lainan maksuajaksi;

21. 12. 1955 ja 15. 1. 1958 sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta Mustalaislähetyksen Kotimäen lastenkodista Sipoon Martinkylässä sekä samoin 10 hoitopaikan varaamisesta Kosken (Hl.) pitäjässä sijaitsevasta lastenkodista;

6. 2. 1957 sopimus vähintään 10 hoitopaikan varaamisesta Barnens Värn -nimisen järjestön vajaamielislaitoksesta;

21. 11. 1956 sopimus Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodin varaamisesta kokonaisuudessaan lainan takaisinmaksuajaksi lastensuojelulautakunnan huollettavia varten;

7. 9. 1960 tehty sopimus 17 hoitopaikan varaamisesta Lastenlinnasta sekä sopimukseen liittyvä erikoissopimus; näistä hoitopaikoista oli 8 ensisijaisesti lastensuojelulautakunnan käytettävissä;

15. 4. 1959 sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen lastenkodista;

18. 11. 1959 sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista Uudenmaankatu 36

sekä kaupunginhallituksen 2. 1. 1958 tekemään päätökseen perustuva sopimus vähintään 8 hoitopaikan varaamisesta Vankeusyhdistyksen omistamasta Rusutjärven kotikoulusta.